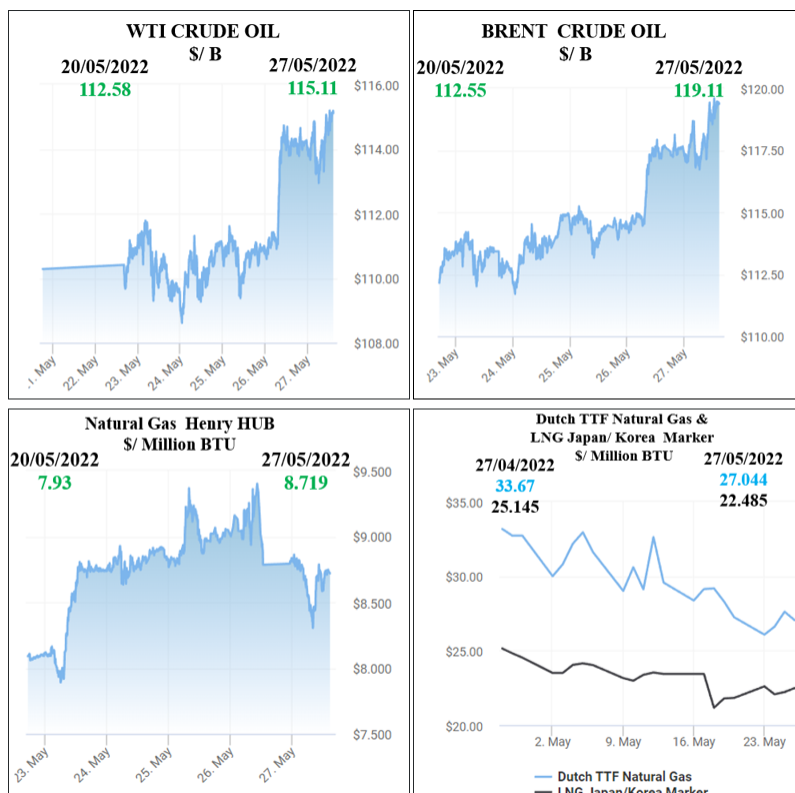

پایش بازار

پویایی های بازار

قیمت تمامی حامل های انرژی در بازه ۷ روزه با افزایش همراه بوده که عمده دلیل آن ناشی از تصویب قریب الوقوع تحریم های انرژی اتحادیه اروپا علیه روسیه، گسترش تنش ها بین روسیه و فنلاند بدلیل عضویت احتمالی در ناتو، آغاز فصل سفر در امریکا، کاهش ارزش دلار، بهبود شرایط بیماری کووید-۱۹ در جهان و بهبود تقاضا، جدی شدن تنش ها بین چین و تایوان و سفر جو بایدن به توکیو، توقیف نفتکش ایرانی در یونان، و متعاقبا دو نفتکش یونانی در خلیج فارس، و عدم به نتیجه رسیدن مذاکرات وین است. بهای نفت خام برنت با رشد ۴.۱ درصدی از ۱۱۲.۴۷ دلار به ۱۱۷.۱۳ دلار در روز جمعه رسید. نفت وست تگزاس اینترمدیت با رشد ۲.۷ درصدی، از ۱۱۰.۸۵ دلار در هر بشکه به قیمت ۱۱۳.۸۱ دلار در معاملات آخر هفته رسید. گاز طبیعی روند مشابهی را در هفته گذشته پشت سر گذاشت و با افزایش ۷۳.۶ سنتی از ۸.۰۶۷ دلار در ۱۳ مه به ۸.۸۰۳ دلار در بازار هنری هاب در معاملات روز جمعه رسید.

قیمت نفت در حال حاضر به سطح مقاومت مهم در ۱۱۵.۷۲ دلار نزدیک شده است، یعنی جایی که از آوریل چندین بار تلاش کرده تا از آن عبور کند. بنابراین، پیش بینی می شود که قیمت نفت برنت در آستانه یک

شکست صعودی قرار دارد. که در صورت وقوع، سطح مقاومت کلیدی بعدی ۱۲۰ دلار خواهد بود. سقوط به زیر حمایت کلیدی در ۱۱۲ دلار، دیدگاه صعودی را باطل می کند.

به گفته اوایل پرایس «انتظار می رود با ادامه درگیری های روسیه و اوکراین و تداوم تحریم ها و فشارهای اقتصادی غرب، صادرات روسیه تا انتهای امسال بالغ بر ۳ میلیون بشکه در روز نسبت به سال قبل کاهش پیدا کند. در این شرایط انتظار کاهش قیمت نفت در بازار در میان مدت و بلند مدت انتظاری غیر واقعی است که امکان تحقق آن وجود ندارد.»

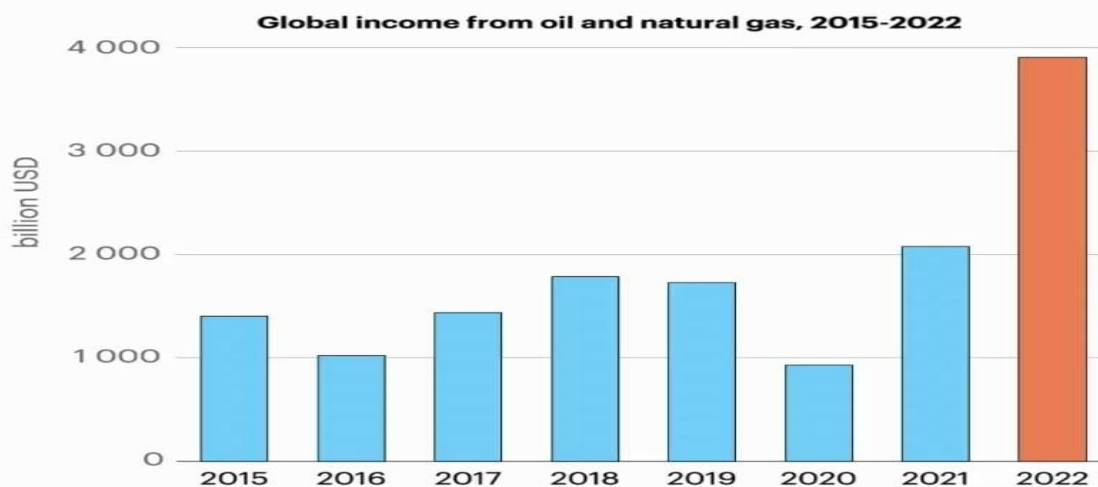
تفسیر هفته

۱. امنیت منابع انرژی اروپا هر لحظه کاهش می یابد. وابستگی اروپا به واردات انرژی از روسیه محدود به گاز نمی شود، روسیه تامین کننده ۲۷ درصد نیاز وارداتی اروپا به نفت و همچنین صادرکننده ۴۷ درصد از نیاز اتحادیه اروپا به زغال سنگ است. با گذشت قریب به سه هفته از پیشنهاد رسمی اتحادیه اروپا برای تحریم واردات نفت و گاز از روسیه، کماکان مخالفت برخی از اعضای اتحادیه اروپا و در راس آنها مجارستان به نتیجه رسیدن این طرح را با مشکل روبه رو کرده است. وزیر امور خارجه مجارستان در هفته اخیر با ابراز مخالفت نسبت به طرح مذکور اینگونه اظهار نظر کرد: مجارستان از پیشنهاد اتحادیه اروپا برای تحریم نفت تا زمانی که در ابتدا راه حلی ارائه نشود، حمایت نخواهد کرد. دولت اوربان، رئیس جمهوری مجارستان، در بیان مخالفت گفته است که دور شدن از اتکای خود به نفت روسیه، از جمله تعمیرات اساسی زیرساخت های پالایشگاه و خط لوله، ۱۵ تا ۱۸ میلیارد یورو هزینه خواهد داشت. بنظر میرسد حذف روسیه از بازار انرژی اروپا در کوتاه مدت امکان پذیر نیست، بخصوص در شرایط کنونی که تمامی اقتصادهای جهانی به تورم بی سابقه دچار شده اند و به تحلیل بسیاری از کارشناسان هنوز بازار انرژی عقب ماندگی خود نسبت به تورم موجود را جبران نکرده است. قیمت نفت امسال پس از حمله نظامی روسیه به اوکراین، سیر صعودی پیدا کردند و نفت برنت در مارس به ۱۳۹ دلار جهش پیدا کرد که بالاترین قیمت از سال ۲۰۰۸ بود. چنانچه ششمین بسته تحریمی اتحادیه اروپا که صادرات انرژی روسیه را هدف گرفته به تصویب برسد قیمت های بالاتری برای حامل های انرژی را متصور بود. وزیر خارجه جدید فرانسه روز سه شنبه اظهار کرد که خوشبین است مخالفان بسته جدید تحریم های اتحادیه اروپا که شامل ممنوعیت واردات نفت روسیه است، متقاعد شوند و این بلوک به توافقی برسد که روی محدود شدن عرضه جهانی تاثیر خواهد گذاشت. ریچارد نفیو، کارشناس تحریم های ایران و نویسنده کتاب هنر تحریم ها در توییتری از واژه تحریم هوشمند برای مقابله با روسیه یاد

می‌کند. او معتقد است بهترین، زودترین، و موثرترین راه برای مدیریت تحولات بازار جهانی نفت و الزامات سیاست تحریم‌ها علیه روسیه، سیاستی شبیه ایجاد حساب **escrow account** است، همانطور که در مورد ایران چنین سیاستی پیاده شد. این طرح به کشورهای واردکننده نفت از ایران (چین، هند، کره جنوبی، ژاپن، ایتالیا، یونان، تایوان، و ترکیه) اجازه می‌داد در یک دوره زمانی ۶ ماهه به تدریج واردات نفت از ایران را کاهش داده و جایگزینی برای آن پیدا کنند. همچنین در این دوره ۶ ماهه کشورها در قبال واردات نفت، اجازه پرداخت ارزی به ایران را نداشته و ملزم بودند معادل ارزش واردات، کالای غیرتحریمی با ایران تهاتر کنند. ایران با صادرات حدود ۳ میلیون بشکه نفت در روز، در پایان دوره ۶ ماهه با کاهش ۱.۵ میلیون بشکه نفت در صادرات خود مواجه شد بدون آنکه تغییر قیمتی ناشی از تضعیف عرضه ایران در بازار جهانی اتفاق بیفتد.

به گزارش رویترز اگرچه تاکنون اتحادیه اروپا موفق به تصویب رسمی تحریم‌های انرژی علیه روسیه نشده، عرضه جهانی نفت در روزهای اخیر کم شده، زیرا خریداران از خرید نفت روسیه، دومین صادرکننده نفت در جهان خودداری می‌کنند. استفان اینس، تحلیلگر بازار نفت عقیده دارد: با ممنوعیت آشکار واردات نفت خام روسیه در آمریکا، انگلیس، و عدم تمایل شرکت‌های نفتی به خرید، خود تحریم‌ها همچنان باعث کمبود عرضه و افزایش قیمت‌ها می‌شوند.

۲. بنظر می‌رسد با بهبود شرایط قرنطینه‌ها در چین و کاهش موارد ابتلا به بیماری کووید-۱۹ در سراسر جهان، باید منتظر افزایش فعالیت‌های اقتصادی و همچنین رشد تقاضا برای کالاها بخصوص در بازار انرژی بود. عاملی که به تنهایی تاثیر بسزایی در افزایش قیمت تمامی کالاها و در راس آنها حامل‌های انرژی خواهد داشت. افزایش ثروت صاحبان انرژی در سالهای اخیر خود علی‌رغم تمام محدودیتهای موجود مهر تاییدی بر این موضوع است که تقاضا در بازار انرژی همواره وجود دارد و طبعا با بهبود شرایط پاندمی کووید-۱۹ و رشد فعالیت‌های صنعتی باید منتظر جهش در تقاضای حامل‌های انرژی بود. به گزارش آکسفام، صاحبان مواد غذایی و انرژی در دو سال گذشته و در میان گسترش همه‌گیری کرونا و جنگ پوتین علیه اوکراین ۴۵۳ میلیارد دلار ثروتمندتر شده‌اند. طبق گزارش آکسفام، ثروت میلیاردرهای مواد غذایی و انرژی طی دو سال گذشته به دلیل افزایش شدید قیمت انرژی و کالاها در طول همه‌گیری و جنگ ولادیمیر پوتین در اوکراین، ۴۵۳ میلیارد دلار افزایش یافته است. نمودار ۱ نیز گواه افزایش درآمد جهانی در بخش نفت و گاز بین سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲ است. همانطور که مشاهده می‌شود با بهبود شرایط و فروکش کردن تب کووید-۱۹ و از طرفی شروع تنش روسیه و اوکراین، درآمد جهانی در سال ۲۰۲۲ در بخش انرژی جهش یافته است.

نمودار ۲. درآمد جهانی در بخش نفت و گاز بین سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۲

۳. اعلام فنلاند و سوئد برای عضویت در ناتو از مهمترین تحولات سیاسی بعد از شروع تنش روسیه و اوکراین در روزهای اخیر بوده که تاثیر عوامل سیاسی بر بازارها از جمله بازار انرژی را افزایش داده است. موضوعی که با مخالفت شدید ترکیه مواجه شده اما بنظر می‌رسد با حمایت سیاسی آمریکا بعنوان موسس و مهمترین عضو ناتو این امر در دسترس خواهد بود. لازم بذکر است عضویت در ناتو فرایند زمانبری بوده و بعید بنظر می‌رسد فنلاند و سوئد در کوتاه‌مدت بتوانند به جمع کشورهای سازمان پیمان آتلانتیک شمالی بپیوندند. پیش از آنکه کشوری بتواند برای عضویت در ناتو دعوت شود، باید سه پیش شرط را دارا باشد:

- ۱- کشور باید از نظر جغرافیایی درون اروپا قرار داشته باشد. البته آمریکا و کانادا از این شرط مستثنی هستند از آن رو که جزو کشورهای بنیانگذار ناتو محسوب می‌شوند.
- ۲- در کشور باید دموکراسی برقرار باشد.

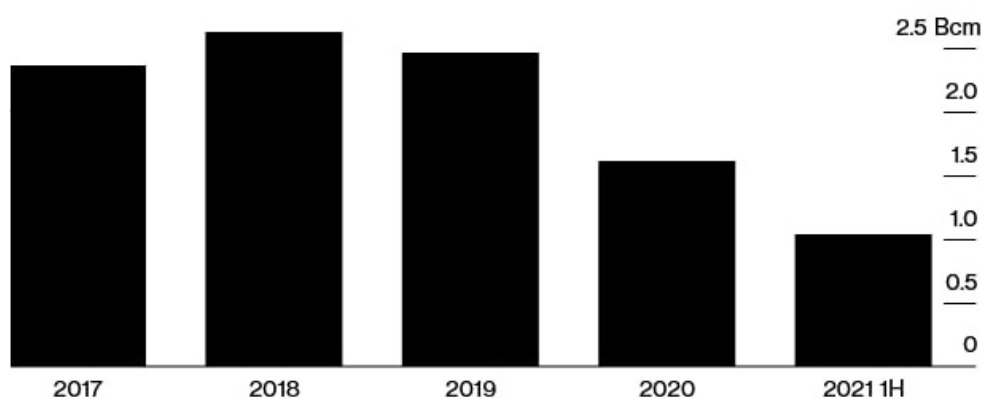
- ۳- کشور باید از ظرفیت و اراده کافی برای مشارکت در امور امنیتی اروپا-آتلانتیک برخوردار باشد.

اگر این سه شرط تامین شود، کشور به کارگروه «برنامه اجرایی عضویت» موسوم به MAP¹ دعوت می‌شود. این کارگروه مشاوره‌های فنی لازم در امور مختلف مربوط، از دفاعی و نظامی گرفته تا سیاسی و مسائل قانونی، را ارائه می‌دهد. در مرحله بعد هر کدام از ۲۹ کشور عضو ناتو باید پروتکل عضویت کشور مدعو را تصویب و تایید کنند. در همان زمان که فرآیند تصویب اعضا در حال انجام است، کشور مدعو در شماری از کارهای سازمان ناتو مشارکت داده می‌شود. در مرحله آخر کشور خواهان عضویت در ناتو باید مصوبه ملی خود را به این سازمان تسلیم کند. بنابراین فرایند عضویت در ناتو زمانبر می‌باشد اما روسها فارغ از زمان

¹ Membership Action Plan

نهایی شدن عضویت دو کشور مذکور در ناتو، شروع این فرایند را به منزله تهدیدی جدی در جهت ناامنی در مرزهای خود بخصوص از جانب فنلاند دانسته و علاوه بر تهدید نظامی در چند روز اخیر نسبت به قطع صادرات انرژی به فنلاند اقدام کردند. در نمودار ۱ واردات فنلاند از شرکت گازپروم در طول ۵ سال گذشته نمایش داده شده است.

Gazprom's exports to Finland in the past 5 years

نمودار ۲. میزان صادرات گاز گازپروم به فنلاند در ۵ سال گذشته

شرکت انرژی فنلاندی گازوم اعلام کرد که شرکت گازپروم (غول انرژی روسیه) به این شرکت اطلاع داده که از روز شنبه عرضه گاز خود را قطع خواهد کرد. شرکت گازوم در بیانیه‌ای اعلام کرده که از روز شنبه، گاز طبیعی را از منابع دیگر از جمله از طریق خط لوله بالتیک کانکتور بین فنلاند و استونی به مشتریان خود عرضه خواهد کرد. این تصمیم در نتیجه تن ندادن فنلاند برای پرداخت بهای گاز به روبل و در پی اقدام آنها برای عضویت در ناتو گرفته شد. فنلاند پس از لهستان و بلغارستان سومین کشور اروپایی است که پس از خودداری از پرداخت هزینه سوخت به روبل، گاز روسیه را از دست می‌دهد. در مجموع فنلاند مشتری نسبتاً کوچکی برای گازپروم است چرا که در نیمه اول سال گذشته صادرات به این همسایه غربی روسیه، حدود ۱ درصد از مجموع فروش این شرکت به اروپا و ترکیه را به خود اختصاص داده است اما به هر حال این تنش‌ها بر روی بازار انرژی اثرگذار بوده و منجر به افزایش قیمت‌ها خواهد شد.

۴. از دیگر عوامل موثر بر بازار انرژی پس از شروع تنش روسیه و اوکراین، میزان خرید نفت روسیه توسط چین و هند می‌باشد. تقابل چین و ایالات متحده از یکسو و امضای قرارداد راهبردی بین چین و روسیه از مدت‌ها قبل حاکی از حمایت همه‌جانبه چینی‌ها از متحد استراتژیک خود یعنی روسیه بود و پس از آنکه روس‌ها نیز در فروش نفت خود تخفیف‌های حدود سی دلاری در هر بشکه را اعمال کردند روند واردات نفت چین از روسیه افزایش یافت. از گسترش روابط بین روسیه و ایران نیز نباید غافل بود. روابطی که با

امضای قرارداد ۲۰ ساله بین دو کشور ابعاد جدی‌تر پیدا کرد و توسعه مناسبات بین دو کشور پس از سفر اخیر هیات روسی به تهران در هفته گذشته در دستور کار طرفین قرار گرفته است. پیشنهاد استثنایی روس‌ها جهت حضور فعال برای کشاورزی در خاک‌های روسیه در بحران غذایی بوجود آمده از جمله این مناسبات است. یک هیئت تجاری روسی پس از سفر به ایران پیشنهاد کرد که ایران بیش از ۱۰۰ هزار هکتار زمین کشاورزی در روسیه را در اختیار گرفته و «کشاورزی فراسرزمینی» انجام دهد.

در این میان رویکرد هندوستان بعنوان یکی از بزرگترین واردکننده‌های نفت که معمولا از سیاست‌های آمریکا در صحنه بین‌المللی حمایت می‌کرد جالب توجه است. پایگاه اینترنتی اوراسیا ریویو در مقاله‌ای با اشاره به موضع هند درباره جنگ اوکراین نوشت: موضع دهلی‌نو درباره این جنگ و تمایل آن به سمت روسیه بیش از آن چیزی بوده که اروپا و آمریکا انتظارش را داشتند. هند فارغ از وابستگی نظامی به روسیه، در حوزه اقتصادی و خصوصا تامین انرژی منافع مشترکی با روس‌ها دارد و در این چندماه نه تنها به تحریم واردات نفت روسیه نپرداخته، بلکه بارها بر ادامه خرید نفت روس‌ها تاکید کرده است. در این بین، وزارت خزانه داری آمریکا اعلام کرد یک مقام دولت بایدن روز سه‌شنبه برای گفت‌وگو با مقامات دولتی و مدیران صنعت خصوصی درباره تحریم‌های آمریکا علیه روسیه، به هند رفت. واشنگتن در تلاش است تا مانع افزایش خرید نفت روسیه توسط هند شود. در پاسخ به این اقدام، هاردیپ سینگ پوری، وزیر نفت هند در مجمع جهانی اقتصاد در داووس سوییس گفت: قیمت ۱۱۰ دلاری نفت در هر بشکه پایدار نیست و دنیا با بحران قیمت انرژی روبروست که در رشد تورم جهانی نقش داشته و هند به واردات نفت از روسیه ادامه خواهد داد.

۵. روسیه که پس از شروع تنش در اوکراین با تحریم‌های گسترده جامعه جهانی روبه‌رو شده از ابزار متعددی برای مقابله با تحریم‌ها استفاده کرده است. فارغ از تمامی اقدامات تلافی‌جویانه کرملین در این مدت، باید به ظرفیت کشورهای عضو گروه بریکس در حمایت از روسیه اشاره کرد. به نقل از رسانه روسی تاس، وزیر صنعت روسیه در هفته اخیر از شرکای بریکس خواست تا تأسیسات پالایش نفت و گاز مشترک با روسیه راه اندازی کنند. موضوعی که میتواند روس‌ها را در مرکز ثقل بازار انرژی حفظ کند.

شکل ۱. گروه بریکس متشکل از کشورهای برزیل، روسیه، هند، چین، و آفریقای جنوبی

اندیشکده روسی شورای روابط بین‌المللی نزدیک به کرملین، در مقاله‌ای به بررسی این فرضیه پرداخته که آیا کشورهای گروه بریکس می‌توانند زیربنای نظم نوین جهانی را شکل دهند. به نظر نویسنده، برای اینکه کشورهای بریکس به پایه نظم نوین جهانی تبدیل شوند، باید به کشورهای دیگر در اقتصاد جهانی، پارادایم‌های جدیدی از توسعه در خصوص بسترسازی نقش دولت‌ها، مدرن‌سازی نهادها، ایجاد یک ارزش مشترک و یک بانک بین‌المللی ارائه دهند. چین با پیشنهاد ایده بریکس پلاس درصدد توسعه همکاری‌های اقتصادی این بلوک با دیگر کشورهای در حال توسعه برآمده است. ائتلافی که لازم است در سه حوزه آفریقا، اوراسیا و آمریکای لاتین گسترده شود. آرژانتین، ازبکستان و سنگال در صدر کشورهای فعال در زمینه افزایش همکاری با بریکس هستند. به نظر می‌رسد وقوع جنگ اوکراین، اندیشمندان روسی را درباره تغییرات راهبردی در نظم بین‌الملل به تفکر واداشته است. افزایش فاصله روسیه از غرب و نگرش به سمت روندهای توسعه غیرغربی، از نمودهای چنین تکاپویی است.

۶. کاهش ذخایر استراتژیک نفت ایالات متحده آمریکا در هفته اخیر از دیگر عواملی بود که نگرانی‌ها نسبت به عرضه نفت در بازار جهانی را افزایش و منجر به افزایش قیمت‌ها در بازار انرژی شد. ذخایر نفت آمریکا با کاهش ۱ میلیون بشکه‌ای در هفته اخیر از ۴۲۰.۸ به ۴۱۹.۸ میلیون بشکه نفت رسید که به گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ذخایر نفت خام ایالات متحده در هفته گذشته به پایین‌ترین حد خود از سپتامبر ۱۹۸۷ رسیده است.

۷. احتمال کاهش عرضه نفت در آستانه تعطیلات یادبود کشته‌شدگان جنگ در آمریکا و آغاز فصل سفر و رانندگی در این کشور از دیگر عواملی است که بر روی قیمت‌ها اثرگذار است. انتظار می‌رود این فصل، شلوغ‌ترین فصل رانندگی در آمریکا طی ۲ سال گذشته باشد، چون آمریکایی‌های بسیاری با برداشته شدن محدودیت‌های کرونایی و علی‌رغم قیمت بالای سوخت وارد جاده‌ها خواهند شد. آمار موسسه امریکن پترولیوم در هفته اخیر نشان داد ذخایر بنزین ۴.۲ میلیون بشکه و سوخت‌های دیزل و نفت کوره به میزان ۹۴۹ هزار بشکه کاهش پیدا کرده که این موضوع منجر به رشد قیمت حامل‌های انرژی شد. متوسط قیمت هر گالن بنزین در آمریکا در روز دوشنبه یعنی تنها یک هفته مانده به تعطیلات روز یادبود به ۴.۶۰ دلار رسید. قیمت بنزین که در کالیفرنیا همیشه بیشترین رقم را داشته در روز دوشنبه به ۶.۰۶۹ دلار رسید که از ۵.۹۰۳ دلار در هفته گذشته بیشتر بوده است.

۸. از اتفاقات مهم هفته اخیر که تاثیر عوامل سیاسی بر روی بازار انرژی را افزایش داد توقیف یک کشتی با نفت ایران و پرچم روسیه در آب‌های یونان بود. خبرگزاری رویترز به نقل از سه منبع گزارش داده که آمریکا یک محموله نفت ایران را که در نزدیکی یونان نگهداری می‌شد توقیف کرده و تصمیم دارد که این نفت را به آمریکا بفرستد. بر اساس این گزارش، این محموله توسط یک کشتی روسی در حال جابه‌جایی بوده و واشنگتن نفت آن را تخلیه کرده و حالا می‌خواهد این نفت را توسط یک نفتکش دیگر به آمریکا ببرد.

آمریکا بعد از خروج از توافق برجام، به شکل یک‌جانبه ایران را تحریم کرده است. اما از آنجا که این تحریم‌ها از سوی دولت‌های دیگر جهان، حتی در میان متحدان واشنگتن، اجرا نمی‌شوند، این کشور از ابزارهای دیگر برای اجرای این تحریم‌ها استفاده می‌کند. یکی از مهم‌ترین ابزارهای آمریکا، تنبیه شرکت‌های خصوصی و بانک‌های غیرآمریکایی است که تحریم‌های این کشور را علیه ایران نادیده می‌گیرند. علاوه بر این، آمریکا با اتکا به قدرت نظامی هرازگاهی محموله‌های نفت ایران را توقیف می‌کند. اقداماتی که با مذاکرات هسته‌ای وین همزمان شده و طبعاً بر روی رسیدن به توافق نهایی اثر منفی خواهد گذاشت. در مقابل بنظر میرسد ایران از آرایش جدیدی در فروش نفت خود بهره میبرد و ابهام در برنامه صادرات ایران عرصه را برای ایالات متحده تنگ کرده است. در همین حال عصر روز جمعه ۶ خرداد، سپاه پاسداران اعلام کرد دو نفتکش یونانی در آبهای خلیج فارس را به بنادر ایرانی هدایت کرده است.

تهیه کنندگان این گزارش: علیرضا اسقانیان، تبسم میرشکارزاده، و عباس ملکی